מנורת המאור — ברכת אירוסין

ברכת אירוסין

נוטל המברך כוס של יין ואומר, סברי מרנן, בא"י אמ"ה בורא פרי הגפן. בא"י אמ"ה אקב"ו על העריות, ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקדושין, בא"י מקדש ישראל על ידי חופה וקדושין. ומקדש אותה. פי' ואסר לנו את הארוסות, לפי שאסר לבעול הארוס את ארוסתו בקדושין לבד עד שיכנסה לחופה בשבע ברכות, וארוסה האמורה בכאן היא שקדשה בשעת האירוסין. ונהגו עתה שלא לקדש את האשה אלא בשעת נישואין, לפי' נהגו לברך ברכת אירוסין וברכת נישואין כאחד. וברכת האירוסין היא מדרבנן, ומברכין עליה כמו שמברכין על נר חנוכה ועל מקרא מגלה שהן מדרבנן. ואין מברכין על אחת מכל מצות לא תעשה אלא על זו בלבד, מפני שאין להם זמן ידוע. שאלו היינו מברכין על מצות לא תעשה היינו מברכין כל היום כולו, שלא לאכול בשר חזיר, שלא לאכול נבלה, שלא לאכול בשר בחלב, שלא ללבש שעטנז, וכל שאר מצות לא תעשה. בל מצוה זו, שיש לה זמן ידוע, והוא זמן שיארס אדם את אשתו, מברך על מצות לא תעשה שבה.

ברכת נישואין נוטל המברך כוס יין ואומר, סברי מרנן, בא"י אמ"ה בורא פרי הגפן. בא"י אמ"ה שהכל ברא לכבודו. בא"י אמ"ה יוצר האדם. בא"י אמ"ה אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי עד, בא"י יוצר האדם. שוש תשיש ותגל עקרה, בקבוץ בניה לתוכה בשמחה, בא"י משמח ציון בבניה. שמח תשמח רעים אהובים, כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, בא"י משמח חתן וכלה. בא"י אמ"ה אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה רנה דיצה, אהבה ואחוה, שלום ורעות, מהרה, ה' אלהינו, ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשתה נגינתם, בא"י אמ"ה משמח החתן עם הכלה. הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

פי' שבע ברכות, גרסי' במ' כלה מאי מברך, אמ' רב יהודה, שהכל ברא לכבודו. ופי' הר' אברהם בר יצחק אב בית דין זצ"ל בשם רבותינו, ברכות אלו על שם פסוק כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, זהו שהכל ברא לכבודו. יצרתיו, יוצר האדם יצירה ראשונה. אף עשיתיו, אשר יצר את האדם בצלמו והתקין לו ממנו בנין עדי עד. ממנו, מגופו ומצלעותיו. שוש תשיש ותגל עקרה, ירושלם, שנא' (ישעיהו נד, א) רני עקרה לא ילדה. ולמה זוכרין אותה בכאן, משום שנא' (תהלים קלז, ו) אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי. מאי על ראש שמחתי, זה אפר מקלה שעל ראשי חתנים. שמח תשמח רעים אהובים החתן והכלה כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, זה אדם הראשון וחוה, אשר בראו ששון ושמחה לחתן ולכלה ולכל בני החופה. מהרה ה' אלהינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, לפי שחייבין ישראל

לזכור תמיד את ירושלם בכל שמחתם, שנא' (ירמיהו נא, נ) זכרו מרחוק את ה' וירושלים תעלה על לבבכם. במועדים, זכרוננו וזכרון אבותינו וזכרון ירושלים עירך. בשבתות, ופרוש עלינו סוכת שלום, בא"י הפורש סוכת שלום עלינו ועל עמו ישראל ועל ירושלם. ונערים מנגינתם, ולא אמ' ובחורים מגינתם, לפי שלא יבא הפסד לעולם בשביל נגינת הנערים. ופירשו רז"ל מה טעם זקנים משער שבתו, משום ובחורים מנגינתם.

אין מברכין ברכת חתנים בפחות מעשרה, כדגרסי' בפרקא קמא דמ' כתובות אמ' רב נחמן, מנין לברכת חתנים בעשרה, שנא' (רות ד, ב) ויקח בועז עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו. ר' אבהו אמ' מהכא, במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל, ר"ל ברכת המקור בעשרה, שהיא הקהלה. ומברכינן כל שבעת ימי החופה בברכת המזון שבע ברכות אלו. בד"א אם באו פנים חדשות, אבל אם לא באו פנים חדשות, שלא אכלו בסעודה ראשונה של חופה, די בברכת אשר ברא הסעודה ראשונה ואילך. ושבת חשובה כפנים חדשות, ומברך נברך אלהינו. היו המסובין בסעודה עשרה או יותר, מברך נברך אלהינו שהשמחה במעונו שאכלנו משלו ובטובו חיינו. פחות מעשרה, אומר נברך למי שהשמחה במעונו. וברכת אשר ברא פותח בברוך, אע"פ היא סמוכה לחבירתה, מפני שפעמים מברכין אותה בפני עצמה, אם לא באו פנים חדשות.

וגרסי' בפרקי ר' אליעזר שבעת ימי המשתה למדנו משמשון, שירד לארץ פלשתים ולקח אשה ועשה שבעת ימים שמחה ומשתה, שנא' (רות ד, ב) ולא יכלו להגיד החידה שבעת ימים. החתן כל שבעת ימי המשתה דומה למלך. מה המלך אינו יוצא לשוק לבדו, כך החתן אינו יוצא לשוק כל שבעת ימי המשתה לבדו. מה המלך לובש בגדי יקר, כך החתן לובש בגדי יקר כל שבעת ימי המשתה. מה המלך מקלסין אותו, [כך החתן מקלסין אותו] כל שבעת ימי המשתה. מה המלך שמחה ומשתה בכל יום, כך החתן שמחה ומשתה כל שבעת ימי המשתה. מה המלך פניו מאירות, כך החתן פניו מאירות כל שבעת ימי המשתה, שנא' (תהלים יט, ה) לשמש שם אהל בהם, וכתיב בתריה והוא כחתן יוצא מחופתו.